

Μάθημα: Ιστορία Γ' Γυμνασίου

Ερωτήσεις Επανάληψης - **Απαντήσεις**

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Η εποχή του Διαφωτισμού (σελ.10-13)

A. Εξελίξεις στην Ευρώπη κατά τον 17^ο και τον 18^ο αιώνα

1. Να αναφέρετε τις οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές που σημειώθηκαν στην Ευρώπη κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα.

Οικονομικές μεταβολές:

- Θεαματική αύξηση του πληθυσμού
- Μεταβολές στην αγροτική οικονομία (δημιουργία μεγάλων αγροκτημάτων, επέκταση της χρήσης μηχανημάτων, εφαρμογή νέων μεθόδων καλλιέργειας). Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε **αγροτική επανάσταση**. Πολλοί αγρότες μένουν χωρίς δουλειά και καταφεύγουν στις πόλεις.
- Ανάπτυξη εμπορίου (**τριγωνικό εμπόριο** ανάμεσα σε Ευρώπη, Αφρική και Αμερική). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση κεφαλαίων σε Ευρωπαίους επιχειρηματίες.
- Εκβιομηχάνιση (επιχειρηματίες που διέθεταν κεφάλαια δημιουργούν μεγάλα εργοστάσια, όπου γίνεται χρήση ισχυρών μηχανών, στα οποία εργάζονται οι πρώην αγρότες που αναζητούν δουλειά στις πόλεις - **Βιομηχανική Επανάσταση**).

Κοινωνικές μεταβολές:

- **Η αστική τάξη** (βιομήχανοι, τραπεζίτες και μεγαλέμποροι) ενισχύει διαρκώς τη θέση της.
- Οι **αριστοκράτες** προσπαθούν να διατηρήσουν τα προνόμιά τους.
- Οι **αγρότες** και τα **ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα των πόλεων** ζουν σε άθλιες συνθήκες.

2. Να περιγράψετε την πολιτική κατάσταση στα κράτη της Ευρώπης κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα.

Σε όλα σχεδόν τα κράτη της Ευρώπης η εξουσία είναι συγκεντρωμένη στα χέρια του βασιλιά (**απόλυτη μοναρχία**). Εξάιρεση αποτελούσε η Μ. Βρετανία, όπου μετά την **ένδοξη επανάσταση** του 1668 αναγνωρίστηκαν ορισμένα δικαιώματα στα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων.

3. Να γράψετε τις πνευματικές εξελίξεις που παρατηρούνται στην Ευρώπη από τον 17^ο αιώνα και να αναφέρετε τρεις πρωτοπόρους.

Παρατηρείται πρόοδος των φυσικών επιστημών. Διανοούμενοι και επιστήμονες επιχειρούν, βασιζόμενοι στη **λογική**, να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που διέπουν τη λειτουργία του κόσμου, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για την απελευθέρωση από τις προλήψεις του Μεσαίωνα.

Πρωτοπόροι υπήρξαν ο Φράνσις Μπέϊκον (Βάκων), ο Ρενέ Ντεκάρτ (Καρτέσιος), ο Τζον Λοκ και ο Ισαάκ Νιούτον (Νεύτων).

B. Το κίνημα του Διαφωτισμού

1. Να γράψετε ένα σύντομο κατατοπιστικό σημείωμα που να ορίζει τι ήταν ο Διαφωτισμός (πού και πότε πρωτοεμφανίστηκε, πού κορυφώθηκε, κύριοι εκπρόσωποι, πώς ονομάστηκαν).

Ο Διαφωτισμός ήταν ένα κίνημα που πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία του τέλους του 17^{ου} αιώνα και κορυφώθηκε στη Γαλλία του 18^{ου} αιώνα. Οι εκπρόσωποι του ονομάστηκαν φιλόσοφοι ή διαφωτιστές και κορυφαίοι ανάμεσα τους υπήρξαν οι Ρουσό, Βολτέρος, Ντιντερό, Μοντεσκιέ και Ντ' Αλαμπέρ.

2. Να αναφέρετε ποιες ήταν οι κύριες θέσεις του κινήματος του Διαφωτισμού.

- η απόρριψη κάθε αυθεντίας
- η κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης
- η αποδοχή της λογικής ως του μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου
- η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς

3. Να γράψετε ποιες ήταν οι βασικές θέσεις του κινήματος του Διαφωτισμού στην πολιτική.

Τα φυσικά δικαιώματα αποτέλεσαν θεμελιώδη πολιτική έννοια του Διαφωτισμού. Για τους διαφωτιστές όλοι οι άνθρωποι έχουν, μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, ορισμένα δικαιώματα (ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας απέναντι στον νόμο, ελευθερία σκέψης και έκφρασης), τα οποία δεν μπορεί να καταργήσει καμία εξουσία.

4. Να εξηγήσετε τους όρους που ακολουθούν: Κοινωνικό Συμβόλαιο, Γενική Βούληση, Διάκριση των Εξουσιών.

. Ο **Τζον Λοκ** στη θεωρία του **Κοινωνικού Συμβολαίου** αναφέρει ότι τα άτομα δέχτηκαν να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους, προκειμένου να συμβιώσουν, και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία (κοινωνικό συμβόλαιο). Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του συμβολαίου και γίνει τυραννικό, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης.

. Η **Γενική Βούληση** όρος που πρότείνει ο **Ρουσό**, είναι η σύνθεση των ατομικών βουλήσεων μέσα από την οποία εκφράζεται το δημόσιο συμφέρον. Η γενική βούληση εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων.

. Ο **Μοντεσκιέ** εξέφρασε τη **Διάκριση των εξουσιών**. Οι φορείς της εξουσίας έπρεπε να είναι ξεχωριστοί. Η εκτελεστική εξουσία έπρεπε να ασκείται από το σώμα που εφαρμόζει τους νόμους (κυβέρνηση). Η νομοθετική εξουσία από το σώμα που θεσπίζει τους νόμους (βουλή) και η δικαστική εξουσία από εκείνους που ελέγχουν την τήρηση των νόμων (δικαστές).

5. Να γράψετε ποια ήταν η σχέση του κινήματος του Διαφωτισμού με τη Θρησκεία.

- Οι περισσότεροι διαφωτιστές υιοθετούσαν τον ντεϊσμό
- Κάποιοι άλλοι ήταν άθεοι
- Ασκούσαν κριτική στην Καθολική Εκκλησία, κατηγορώντας την για φανατισμό
- Οι διαφωτιστές πίστευαν ότι μόνο με την καθιέρωση της ανεξιθρησκίας ο κόσμος θα απαλλαγεί από τη μισαλλοδοξία

6. Να αναφέρετε τις κύριες θέσεις του Διαφωτισμού για την εκπαίδευση.

Για τους διαφωτιστές η εκπαίδευση ήταν ένα από τα μέσα για τη διασφάλιση της συνεχούς προόδου του ανθρώπου. Ο Ρουσό στο έργο του "**Αιμίλιος**", υποστήριξε ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του διδασκόμενου. Ο δάσκαλος δεν πρέπει να λειτουργεί ως αυθεντία χρειάζεται μόνο να θέτει ερωτήματα και να οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη των απαντήσεων.

7. Να γράψετε τις κύριες απόψεις του Διαφωτισμού σε σχέση με την οικονομία.

Οι Γάλλοι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι η οικονομία έπρεπε να αφεθεί να λειτουργήσει "**φυσικά**" (**φυσιοκρατία**) χωρίς τις κρατικές παρεμβάσεις του μερκαντισμού. Κύριος εκπρόσωπος της φυσιοκρατίας ήταν ο **Κενέ**.

Στην Αγγλία γεννήθηκε ο **οικονομικός φιλελευθερισμός**, που υποστήριζε ότι το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή. Εισηγητής του υπήρξε ο **Άνταμ Σμιθ**.

8. Να γράψετε τι ήταν η Εγκυκλοπαίδεια και ποιοι οι βασικοί πρωτεργάτες της.

Ήταν ένα συλλογικό έργο 33 τόμων, στο οποίο οι διαφωτιστές παρουσίασαν όλες τις νέες γνώσεις, καθώς και τις νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα. Πρωτεργάτες της Εγκυκλοπαίδειας ήταν ο Ντιντερό και ο Ντ' Αλαμπέρ.